

INFORMATIENOTA VOOR DE RAAD

Nummer: 24.379

Portefeuillehouder: S. Kruis – P. van Dijk
Portefeuille: Coördinatie participatie en Omgevingswet en -visie
Programma:
Taakveld:

Datum: 5 november 2024

Onderwerp: Stand van zaken Participatie

DE RAAD NEEMT KENNIS VAN:

- Stand van zaken participatie
- Ontwikkelde middelen voor participatie
- Verplichtingen vanuit de Omgevingswet
- Wet versterking participatie op decentraal niveau

INLEIDING

Participatie is van toenemend belang omdat het inwoners in staat stelt om mee te denken en bij te dragen aan oplossingen die beter passen bij hun behoeften en wensen. Bovendien bevordert het transparantie en vertrouwen tussen de overheid en de burgers. De gemeente is daarom op allerlei manieren bezig om inwoners en andere belanghebbenden zo vroeg mogelijk en beter te betrekken bij projecten en plannen. Middels deze informatienota willen we uw raad laten zien dat we voortvarend aan de slag zijn met de borging van participatie en leren van het heden en verleden. Ook laten we zien dat we al voldoen aan de vereisten van de Omgevingswet op het gebied van participatie, maar onze ambitie gaat verder.

Kernboodschap

1. De aanpak is aangescherpt
2. We richten ons op het verbeteren van het proces
3. De manier waarop we participatie nu organiseren voldoet aan de verplichtingen vanuit de Omgevingswet
4. We zijn verplicht om de inspraakverordening om te zetten naar een participatieverordening

Toelichting kernboodschap

Ad 1. De aanpak is aangescherpt

Participatie is al lange tijd een belangrijk onderdeel van onze werkwijze, ook vóór de invoering van de Omgevingswet. We zetten ons volop in om onze inwoners te betrekken bij uiteenlopende opgaven en projecten. Bij veel onderwerpen zoals de Agenda Natuur, de Maatschappelijke Agenda, de Warmtetransitie en de Omgevingsvisie, verloopt de participatie goed en zijn inwoners tevreden over de manier waarop ze zijn betrokken. We hebben ook binnen de projecten de afgelopen jaren veel stappen gezet die tot verbeteringen hebben geleid. Ondanks het proces betekent het niet dat men het altijd eens wordt over de inhoud maar er zijn soms ook verbeteringen mogelijk in het proces. Wij hebben op onderdelen ons werkproces aangescherpt om ervoor te zorgen dat onze inwoners nog beter en eerder worden meegenomen in de stappen en keuzes binnen projecten. We zien het als onze verantwoordelijkheid om vanaf het begin helder te communiceren over het proces, ook waar externe ontwikkelaars of initiatiefnemers betrokken zijn. Daarom zetten we er nu nog sterker op in om proactief informatie te delen en transparant te zijn in onze rol en samenwerking, zodat inwoners zich vanaf de start betrokken voelen.

Ad 2. We richten ons op het verbeteren van het proces

De afgelopen tijd hebben we hard gewerkt aan het leggen van een stevige basis voor de manier waarop we participatie organiseren.

Hierbij richten we ons op drie belangrijke onderdelen:

1. Vroegtijdig betrekken: we vinden het essentieel om inwoners of andere belanghebbenden vanaf het begin van een ontwikkeling te betrekken. Dit betekent dat we vooraf nadenken over welke inwoners en/of organisaties een belang hebben bij een ontwikkeling en hoe we hen op een goede manier en tijdig kunnen informeren en betrekken.
2. Impact bepaalt de mate van participatie: de mate van participatie moet aansluiten bij de impact die een ontwikkeling heeft op de belanghebbenden. Hoe groter de impact, hoe belangrijker het is om inwoners te betrekken in het proces. Hiervoor ontwikkelen we een methode om de impact zo goed mogelijk te kunnen bepalen.
3. Goede verslaglegging en terugkoppeling: We zorgen ervoor dat we zorgvuldig bijhouden welke belangen en input we hebben verzameld en wat we met deze input doen. Dit, zodat uw raad een goede belangenafweging kan maken, maar minstens zo belangrijk: om terug te koppelen naar de betrokken inwoners wat er met hun input is gedaan.

Om bovenstaande goed te borgen in de organisatie zijn er naast participatie expertise, borging in werkprocessen en ondersteuning een aantal middelen ontwikkeld:

- Handreiking participatie (interne werkwijze, zie bijlage 1)
- Leidraad participatie voor initiatiefnemers (te vinden op de website: www.lelystad.nl/participatie)
- Participatieplatform (deze wordt op dit moment ontwikkeld. Zodra deze live gaat wordt u op de hoogte gebracht).

Ad 3. De manier waarop we participatie nu organiseren voldoet aan de verplichtingen vanuit de Omgevingswet

De wettelijke vereisten voor participatie voor gemeentes onder de Omgevingswet zijn:

- Participatiebeleid opstellen.
- Participatie organiseren bij de omgevingsvisie, het omgevingsplan, een omgevingsprogramma en bij een projectbesluit.
- Participatie regelen bij private initiatieven die effect hebben op de fysieke leefomgeving.

- Documenteren van het participatieproces en de uitkomsten daarvan.

We voldoen aan bovenstaande vereisten voor participatie onder de Omgevingswet. De Beleidsvisie participatie (2021) volstaat als ons participatiebeleid.

Participatie is een belangrijk onderdeel bij de instrumenten van de Omgevingswet (omgevingsvisie, omgevingsplan, omgevingsprogramma en projectbesluiten). Bij deze instrumenten is het verplicht om te participeren maar de manier waarop is niet gebonden aan regels. Voor het wijzigingen van het omgevingsplan en projectbesluiten is in de wet een kennisgevingsplicht opgenomen. Deze kennisgeving moet voorafgaand aan enige besluitvorming plaatsvinden. Hierin moet ook staan hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen betrokken zullen worden.

Daarnaast geldt er voor alle instrumenten van de Omgevingswet een motiveringsplicht achteraf. Dat houdt in dat we als gemeente verplicht zijn aan te geven hoe we inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen betrokken hebben en wat de resultaten hiervan zijn. Ook moeten we hierbij aangeven op welke wijze invulling is gegeven aan het participatiebeleid.

Voor initiatiefnemers die een omgevingsvergunning aanvragen geldt dat zij moeten aangeven of zij de omgeving betrokken hebben en zo ja, hoe dat is gebeurd en wat hiervan de uitkomsten zijn. Participatie is voor externe initiatiefnemers geen verplichting, tenzij uw gemeenteraad gevallen aanwijst waarin participatie wel verplicht is. Dit kunt u alleen doen bij buitenplanse omgevingsplan activiteiten (BOPA). Dat wil zeggen dat ze volgens het omgevingsplan niet kunnen worden gerealiseerd omdat ze daarmee in strijd zijn. Wanneer u als raad gevallen aanwijst waarvoor participatie verplicht is, kunt u niets verplichten over de vorm waarin dit wordt uitgevoerd. Op dit moment zijn er geen gevallen aangewezen voor verplichte participatie maar wij stimuleren initiatiefnemers om actief te participeren.

We voldoen aan de vereisten van de Omgevingswet, maar wij hebben ambities die verder reiken dan alleen de verplichtingen van de Omgevingswet. De ambitie zoals in de Beleidsvisie participatie 2021 is: *in alle mogelijke gevallen bieden we ruimte voor participatie aan alle inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij het opstellen van, de uitvoering en de evaluatie van beleid en projecten in hun leefomgeving en faciliteren we hen hierin.* Dit doen we door te focussen op vroegtijdige betrokkenheid, impact op de omgeving en goede verslaglegging en terugkoppeling.

Ad 4. We zijn verplicht om de inspraakverordening om te zetten naar een participatieverordening

De [wet versterking participatie op decentraal niveau](#) gaat per 1 januari 2025 in. Vanaf dat moment geldt een overgangstermijn van 2 jaar waarin we de gelegenheid hebben een participatieverordening op te stellen. Op dit moment hebben we nog een inspraakverordening. Hierin staan regels voor hoe inwoners en andere belanghebbenden bij de voorbereiding van beleid worden betrokken. Met de nieuwe wet zijn we verplicht de inspraakverordening om te zetten in een participatieverordening waarin we duidelijke kaders stellen voor participatie. Daarin leggen we vast hoe inwoners betrokken worden bij zowel de voorbereiding als bij de uitvoering en evaluatie van beleid. Het doel van deze wet is het vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding en uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente.

Ook moet de participatieverordening een kader voor het uitdaagrecht bevatten en vermelden wanneer en hoe inwoners daar gebruik van kunnen maken. Met het uitdaagrecht kunnen inwoners verzoeken om de uitvoering van een taak van de overheid over te nemen, al dan niet met bijhorend budget, omdat zij denken deze taak beter of efficiënter te kunnen uitvoeren. Denk hierbij aan het beheer of onderhoud van een park of buurthuis. Bij gebruik van het uitdaagrecht wordt de betrokkenheid van inwoners en maatschappelijke partijen bij hun directe leefomgeving vergroot.

De VNG is bezig met een model participatieverordening. Er is al een concept model participatieverordening. Deze modelverordening en de samenwerking met provincie Flevoland en buurgemeenten gebruiken we als basis om een concept participatieverordening voor Lelystad op te stellen.

VERVOLG

We vervolgen het verbeteren van het proces, ontwikkelen middelen en bieden ondersteuning ten behoeve van het organiseren van een goed participatieproces. Ook zullen we starten met het opstellen van een concept participatieverordening en komen hiervoor in Q1 2025 bij uw raad.

Bijlagen

- Handreiking participatie voor intern